

РОЗВИТОК ЕКООРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Ольга Гайдук,

канд. пед. наук, науковий співробітник
лабораторії технологій професійного навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0002-2290-6669>

Анотація. Розглянуто розвиток екоорієнтованих технологій у професійній освіті України, зокрема у сфері ресторанного господарства. Визначено основні елементи екологічної орієнтованості сфери ресторанного господарства та сучасні інноваційні технології, що передбачають застосування методів, спрямованих на активне оволодіння навчальним матеріалом.

Ключові слова: сталий розвиток, професійна освіта і навчання, екоорієнтовані технології.

DEVELOPMENT OF ECO-ORIENTED TECHNOLOGIES IN VOCATIONAL EDUCATION IN UKRAINE

Olha Haiduk,

PhD in Pedagogy,
Research Officer of the Laboratory of Professional Education
Technologies at the Institute of VET of the NAES of Ukraine

Abstract. The development of eco-oriented technologies in professional education of Ukraine, in particular in the field of restaurant industry, is considered. The main elements of the ecological orientation of the restaurant industry and modern innovative technologies, which involve the use of methods aimed at active mastery of educational material, are determined.

Keywords: sustainable development, professional education and training, eco-oriented technologies.

Прийнятий у 2019 році Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» наголошує, що однією зі стратегічних цілей і завдань упровадження освіти в інтересах сталого розвитку є впровадження екологічної освіти та виховання з метою формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості. (Верховна Рада України, 2019). Модель сталого екологічно безпечного розвитку суспільства є однією із пріоритетних концепцій прогресу сучасного людства.

Раціональне використання природних ресурсів, охорона навколишнього середовища, забезпечення екологічної безпеки є основними складовими та обов'язковими умовами сталого соціального та економічного розвитку України. Для досягнення такої мети держава має здійснювати екологічну політику, щодо гармонійної взаємодії природи та суспільства, забезпечення захисту і збереження живої та неживої природи, охорони здоров'я людей від негативного впливу забрудненого навколишнього середовища (Левандовський, 2013).

У зв'язку з інтеграцією до Європейського Союзу, Україна почала більш детально звертати увагу на екологічну складову існування своїх громадян, що знайшло своє відображення і в діяльності сфери ресторанного господарства. Провідним узагальнюючим фактором передового досвіду в галузі екологічної відповідальності та екологічної орієнтованості стало підвищення попиту на підприємства, які спонукають дотримуватись критеріїв екологічної освіти.

Екологічна орієнтованість сфери ресторанного господарства включає:

1. Інструменти та компетентності сталого розвитку, а також посилення обізнаності та дій щодо сталого розвитку. Аналіз сталості процесів, продуктів і послуг полягає у екологічній обізнаності та діях, оволодінні відповідними уміннями, якостями та навичками, що сприяють формуванню робітників, готових до екологічної орієнтованості у своїй роботі.

2. Дотримання вимог екологічного харчування та раціонального використання продуктів харчування. Екологічне харчування ґрунтується на ресурсозберігаючих і безпечних для тварин методах виробництва, переробки та забезпечення харчовими продуктами, а також на підвищенні обізнаності споживачів щодо ефективності вибору їжі щодо захисту навколишнього середовища та клімату. Натепер рослинництво та тваринництво часто пов'язані з негативним впливом на ґрунт, біологічне різноманіття, якість води та повітря.

3. Виробництво, реалізація та використання екологічно чистих продуктів харчування є важливим інструментом для зменшення споживання природних ресурсів і негативного впливу на навколишнє середовище.

4. Енерго- та ресурсозберігаюче виробництво. Заходи щодо скорочення споживання електроенергії та водних ресурсів у сфері ресторанного господарства, зокрема зберігання та використання відновлюваної енергії та мінімізація шкідливих викидів, використання інноваційних виробничих процесів, матеріалів та технологій, ефективне використання та суворя переробка або утилізація сировини, яку важко замінити (що не є екологічною). Проблема ефективності використання ресурсів повинна частіше включатися як зміст в освітні проекти, щоб сприяти розвитку екоорієнтованих знань і навичок майбутніх кваліфікованих робітників.

5. Зменшення шкідливих викидів у повітря, воду та ґрунт. Виходячи з попереднього матеріалу, вважаємо, що проводити аналіз екологічної орієнтованості у сфері ресторанного господарства необхідно у таких напрямках:

- використання екологічно чистих продуктів харчування;
- зменшення шкідливих викидів, зокрема контроль утворення відходів та поводження з ними;
- ефективність використання ресурсів для загальних потреб підприємств сфери ресторанного господарства:
 - системи охолодження;
 - приготування їжі;
 - освітлення;
 - вентиляція;
 - опалення;
 - водовикористання (Лебеде́нко, 2020).

Отже, основу екологічної орієнтованості сфери ресторанного господарства складає чітко визначена екологічна політика, в якій описані загальні цілі й рівень амбіцій щодо екологічних показників, показників охорони навколишнього середовища та екологічної підготовки, інформативності та підвищення обізнаності як для робітників цієї сфери, так і для її споживачів. У системі освіти поняття «технологія» реалізується на рівні розв'язання стратегічних завдань для системи освіти (освітня технологія); відображає тактику реалізації освітніх технологій у освітньому процесі за наявності певних умов (педагогічна технологія); моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу (поняття) в межах відповідного навчального предмета, теми, питання (технологія навчання) (Сороквашин, 2018).

Місія сучасного педагога в освітньому процесі полягає у реалізації технологій на усіх перелічених рівнях, водночас для удосконалення їхньої педагогічної діяльності та підвищення професійної компетентності постає необхідність обґрунтування відповідної технології, суть, призначення та контент якої співвідноситься з інноваційними тенденціями розвитку професійної (професійно-технічної) освіти. Завдання педагогічної технології полягають у:

- стимулюванні мотиваційної готовності здобувачів освіти до саморозвитку;
- створенні умов для формування професійної компетентності;
- пошуку доцільних способів, форм, методів та засобів;
- забезпеченні професійного становлення та розвитку упродовж життя.

Традиційні педагогічні технології навчання відтворюють екологічні знання, уміння та навички як відлуння дисципліни «Екологія», що лише надає змогу сформувати когнітивне середовище, в якому окреслено деякі екологічні аспекти та існує застарілий антропоцентричний тип екологічної свідомості. Змінити його на екоцентричний у відповідності з екологічним імперативом, забезпечити належну підготовку майбутніх робітників сфери ресторанного господарства у ЗП(ПТ)О задля реалізації стратегії сталого розвитку можна, на нашу думку, застосовуючи екоорієнтовані педагогічні технології.

Під екоорієнтованими педагогічними технологіями (ЕОПТ) розуміють такі, що сприяють розвитку «зеленого» мислення (greenmindset) в учнів, студентів та слухачів. Загальною метою проектування ЕОПТ є актуалізація когнітивних здібностей учнів з екологічних питань, мотивування свідомого відношення до збереження довкілля, та закладання пріоритетів екологічної безпеки під час виконання майбутніми робітниками сфери ресторанного господарства професійної діяльності (Кулалаєва, 2016).

У сучасних умовах екстравертної (відкритої) педагогічної системи, орієнтованої на комплексну інтеграцію освітнього процесу з організаційно-технологічними процесами виробництва, безумовно відкриваються ширші можливості для підготовки кваліфікованих робітників із «зеленим мисленням». Вступаючи у взаємодію зі сферою ресторанного господарства, для педагога/майстра виробничого навчання забезпечується розширення знань щодо інноваційних технологій, зокрема екоорієнтованих, що дає змогу оновлювати зміст професійної підготовки фахівців, а для учня – процес навчання в реальних умовах виробництва, досконале відпрацювання професійних функцій в умовах екоорієнтованості майбутньої професійної діяльності, перспективи працевлаштування тощо (Кручек, 2020).

У створюваній системі екологічної освіти особливі зусилля покладено на розробку і впровадження у освітній процес таких сучасних інноваційних технологій, що передбачають застосування методів, спрямованих на активне оволодіння навчальним матеріалом.

Одними із найважливіших серед них є, зокрема, метод проєктного навчання, технології проблемного навчання та інформаційно-комунікаційні технології.

Список використаних джерел:

Верховна Рада України. (2020, Січень 01). Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Кручек, В.А., Кошук, О.Б., Кравець, С.Г., Колісник, Н.В., Майборода, Л.А., & Пятничук, Т.В. (2020). Методичні основи професійного навчання кваліфікованих робітників: метод. посібник. Житомир: Полісся.

Кулалаєва, Н.В. (2016, Травень 10-11). Еко-орієнтовані педагогічні технології у підготовці майбутніх будівельників. В Екологічні засади збалансованого регіонального розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Івано-Франківськ, Україна, 50–54.

Лебеденко, Т.Е., Крусір, Г.В., & Шунько, Г.С. (2020). Енергозберігаючі технології в ресторанному господарстві. Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences, 61. <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/download/725/689>.

Левандовський, Л.В., Бублієнко, Н.О., & Семенова, О.І. (2013). Природоохоронні технології та обладнання: підручник. НУХТ.

Сороквашин, С. В. (2018). Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки. [Дисертація кандидата педагогічних наук, ВНЗ «Університет ім. Альфреда Нобеля»].